

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS

IR

KONSTANTINOPOLIO EKUMENINIO PATRIARCHATO

SUSITARIMAS

DĖL BENDRADARBIAVIMO

Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Lietuva), atstovaujama Lietuvos Respublikos Ministrės Pirmininkės J. E. p. Ingridos Šimonytės, ir **Konstantinopolio ekumeninis patriarchatas** (toliau – Ekumeninis patriarchatas), atstovaujamas Jo Šventenybės Baltramiejaus, Konstantinopolio-Naujosios Romos arkivyskupo ir ekumeninio patriarcho, (toliau kartu – Šalys, o atskirai – Šalis);

pripažindamos XIII amžių siekiančias galias stačiatikybės istorines šaknis Lietuvoje, taip pat Stačiatikių Bažnyčios indėlį į dvasinę tradiciją, istorinę raidą, kultūros paveldą ir religinių konfesijų įvairovę, kurie šimtmečiais buvo ir šiandien yra neatskiriama Lietuvos tapatybės dalis;

atsižvelgdamos į tai, kad XIV amžiuje stačiatikių metropolitas Lietuvoje, priklausantis Konstantinopolio ekumeninio patriarchato jurisdikcijai, veikė Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir kad nuo XIV amžiaus Lietuvos stačiatikiai buvo Kijevo ir visos Rusios stačiatikių metropolijos, kuri pripažino Konstantinopolio bažnyčią kaip savo Motiną ir priklausė Švenčiausiojo Konstantinopolio Apaštališkojo Sosto jurisdikcijai, dalis, pripažinusi ekumeninio patriarcho bažnytinę valdžią;

atsižvelgdamos į 1458 m. Konstantinopolio įvykdytą Kijevo metropolijos reorganizaciją, po kurios Vilnius ir šiandieninė Lietuvos teritorija liko Kijevo, Haličo ir visos Rusios metropolinės diecezijos sudėtyje, Ekumeninio patriarchato bažnytinėje jurisdikcijoje;

atsižvelgdamos į tai, kad po 1596 m. bažnytinės unijos stauropegiją turėję Lietuvos stačiatikių unijos stačiatikių brolijos ir vienuolynai liko ištikimi Konstantinopolio Motinai Bažnyčiai ir ekumeniniam patriarchui;

atsižvelgdamos į kanoninius trūkumus 1686 m. Patriarcho ir Sinodo akto („laiško“), kuriuo Maskvos patriarchui duotas leidimas tik išventinti išrinktą Kijevo metropolitą, kaip nurodyta 1924 m. lapkričio 13 d. Lenkijos Stačiatikių Bažnyčios autokefalijos tolose, ir *palankiai vertindamos* tai, kad 1686 m. laišką Ekumeninio patriarchato Švenčiausiasis Sinodas atšaukė 2018 m. spalio 9–11 d.;

remdamos Lietuvos stačiatikių kunigų ir tikinčiųjų grupės, atstovaujančios įvairioms etninėms bendruomenėms Lietuvoje, siekį vadovautis savo sąžine ir atkurti istorinį teisingumą praktikuojant savo religiją Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančioje bažnyčioje;

turėdamos omenyje ir įsipareigodamos remti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje ir 2016 m. Šventojo ir Didžiojo Kretos Stačiatikių Bažnyčios Susirinkimo enciklikoje įtvirtintą teisę į sąžinės ir religijos laisvę, taip pat būtinybę remti Lietuvos stačiatikių tikinčiųjų teisę laisvai ir pagal savo sąžinę melstis;

pripažindamos, kad Stačiatikių Bažnyčia, vykdydama savo religinę ir visuomeninę veiklą, prisideda prie tautinių mažumų, istoriškai susijusių su savo Motina Bažnyčia, atitinkamų gimtųjų kalbų ir kultūros vertybių išsaugojimo;

remdamosi išreikšta Ekumeninio patriarchato valia ir pasirengimu atkurti savo veiklą Lietuvoje, bei atsižvelgdamos į ypatingas Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje veiklos atnaujinimo aplinkybes bei siekdamos sudaryti sąlygas sklandžiai jos veiklos pradžiai;

norėdamos stiprinti ir plėtoti dvišalius Lietuvos ir Ekumeninio patriarchato santykius,

susitarė:

1 straipsnis

Susitarimo tikslas

Šio Susitarimo tikslas – stiprinti ir plėtoti Šalių santykius ir bendradarbiavimą abiem Šalims svarbiose srityse, įskaitant klausimus, susijusius su Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančios vietinės Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje steigimu, institucionalizavimu ir veikimu, ir taip palengvinti sąžinės ir religijos laisvės įgyvendinimą stačiatikių konfesijos tikintiesiems, siekiantiems praktikuoti savo religiją Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančioje Stačiatikių Bažnyčioje.

2 straipsnis

Šalių santykiai

1. Šalys pripažįsta, kad Lietuvos ir Ekumeninio patriarchato ir (arba) bet kurio Lietuvos Respublikoje įsteigto jo jurisdikcijai priklausančio juridinio asmens teisinius santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, kiti įstatymai ir teisės aktai bei Rytų Stačiatikių Bažnyčios kanoninės tradicija, taip pat atsižvelgiama į Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus.

2. Lietuva pripažįsta Stačiatikių Bažnyčią tradicine religine bendruomene Lietuvoje, kuri yra Lietuvos istorinio, dvasinio ir socialinio palikimo dalis ir turi teisę savo veiklai gauti valstybės finansavimą, skiriamą visoms tradicinėms religinėms bendruomenėms ir bendrijoms Lietuvos Respublikoje vadovaujantis atitinkamais įstatymais ir kitais teisės aktais.

3. Šio Susitarimo nuostatos Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančioms religinėms bendruomenėms ir bendrijoms taikomos jas įsteigus ir įtraukus į Juridinių asmenų registrą teisės aktų nustatyta tvarka. Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančioms religinėms bendruomenėms ir bendrijoms Lietuva užtikrins tokias pat teises, valstybės apsaugos teikiamą naudą ir kitas jų veiklai būtinas sąlygas, kokios suteikiamos kitoms tradicinėms religinėms bendruomenėms ir bendrijoms Lietuvoje vadovaujantis Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo, kitų įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis bei tarptautiniais įsipareigojimais, įskaitant, bet neapsiribojant:

- a) teisę laisvai organizuotis pagal savo hierarchinę ir institucinę struktūrą ir tvarkyti savo vidaus gyvenimą pagal savo kanonus, statutus ir kitas normas;
- b) galimybę įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gauti finansinę ir kitokią paramą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų;
- c) teisę laisvai atlikti religines apeigas ir ceremonijas maldos namuose ir kitose privačiose bei viešose vietose, kaip apibrėžta atitinkamuose teisės aktuose, jei tos apeigos nepažeidžia viešosios tvarkos, žmonių sveikatos ir dorovės arba kitų asmenų teisių ir laisvių;
- d) galimybę nuosavybės teise turėti maldos namus, gyvenamuosius namus ir kitus pastatus bei statinius, taip pat kitą veiklai reikalingą turtą; šis turtas bus

valdomas, juo naudojamas ir juo disponuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais;

- e) galimybę turėti savo konfesines kapines arba savo teritoriją bendrose kapinėse savivaldybės nustatyta tvarka;
- f) teisę mokyti ortodoksų (stačiatikių) tikybos maldos namuose, valstybinėse, savivaldybių ir nevalstybinėse mokyklose, taip pat kitose patalpose bei vietose pagal atitinkamas taisykles;
- g) teisę įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka steigti ir turėti bendrojo ugdymo mokyklas ir kitas mokyklas ir kultūros įstaigas, taip pat mokyklas dvasininkams ir tikybos mokytojams rengti;
- h) galimybę užsiimti labdara, dalyvauti gailestingumo veikloje, teisę įstatymų nustatyta tvarka užsiimti leidybos, gamybine ir ūkine veikla;
- i) teisę įstatymų nustatyta tvarka steigti visuomenės informavimo priemones, gydymo įstaigas, labdaros įstaigas, fondus ir kitokias organizacijas;
- j) religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų (aukštesniųjų valdymo institucijų), jų įsteigtų įmonių (organizacijų) pajamų, taip pat religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų (aukštesniųjų valdymo institucijų) dvasininkų, religinių apeigų patarnautojų ir aptarnaujančio personalo pajamų apmokestinimą Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymų nustatyta tvarka;
- k) dvasininkų ir kitų atitinkamuose įstatymuose nurodytų asmenų socialinį ir sveikatos draudimą valstybės lėšomis įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis, taip pat pagal darbo sutartis religinėse bendruomenėse ir bendrijose dirbančių asmenų socialinį ir sveikatos draudimą įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis, šiems asmenims pagal įstatymus taikomas lengvatas;

- l) teisę savarankiškai užmegzti ir palaikyti tarptautinius ryšius bei kontaktus, dalyvauti tarptautinių organizacijų ir jų organų veikloje, keistis informacija, gauti iš užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų ir privačių asmenų religinius reikmenis, literatūrą ir labdarą; galimybes savo narius siųsti mokytis į kitas valstybes, organizuoti dvasininkų ir maldininkų keliones į užsienį, taip pat kitais būdais bendradarbiauti su užsienio valstybėse esančiomis religinėmis organizacijomis.

4. Atsižvelgdama į ypatingas Ekumeninio patriarchyto jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje veiklos atnaujinimo aplinkybes ir siekdama sudaryti sąlygas sklandžiai jos veiklos pradžiai, Ekumeninio patriarchyto prašymu Lietuvos Respublikos Vyriausybė, esant galimybei, dės visas reikiamas pastangas, kad, vadovaujantis valstybei priklausančio turto valdymą ar jo perdavimą neatlygintinai naudotis reglamentuojančiais įstatymais ir bendrai tokio turto perdavimui taikomomis Vyriausybės nustatytais sąlygomis ir tvarka, Ekumeninio patriarchyto jurisdikcijai priklausančios religinės bendruomenės ir bendrijos Lietuvoje būtų aprūpintos turto, įskaitant žemę ir pastatus, būtinu jų teisėms, ypač nurodytoms šio straipsnio 3 dalies c ir e punktuose, įgyvendinti.

3 straipsnis

Bendradarbiavimo sritys

1. Šalys bendradarbiauja abiem Šalims svarbiose srityse, kurios visų pirma apima, bet jomis neapsiriboja:

- a) Ekumeninio patriarchyto jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje įsteigimo ir institucionalizavimo klausimus;

- b) atitinkamų valdžios institucijų ir stačiatikių religinių organizacijų santykių klausimus, taip pat keitimąsi informacija apie įvairių valstybių geriausią praktiką;
- c) dialogo palaikymą ir keitimąsi informacija apie dabartinę religinę situaciją pasaulyje ir Lietuvos stačiatikybę;
- d) indėlį į socialinius, kultūrinius ir švietimo projektus, kuriuos Šalys pagal kompetenciją galėtų inicijuoti įgyvendindamos Susitarimą;
- e) kitos bendros veiklos, skirtos Susitarimo įgyvendinimui, organizavimą;
- f) bet kokios kitos bendros ar individualios veiklos pagal Susitarimą koordinavimą, kai gali iškilti toks poreikis.

2. Šalys konsultuojasi tarpusavyje siekdamas nustatyti prioritetines bendradarbiavimo sritis ir kitas galimas abiem Šalims svarbias bendradarbiavimo sritis.

3. Vadovaudamasi šio Susitarimo nuostatomis, Lietuva, įvertinusi ypatingas Ekumeninio patriarchyto jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje veiklos atnaujinimo aplinkybes ir įvertinusi lygiateisiškumo principą:

- a) užtikrina teisę įgyvendinti sąžinės ir religijos laisvę stačiatikių konfesijos tikintiesiems, siekiantiems praktikuoti savo religiją Ekumeninio patriarchyto jurisdikcijai priklausančioje Stačiatikių Bažnyčioje, taip pat – palankias sąlygas jos religinių bendruomenių ir bendrijų steigimui ir veikimui teisės aktų nustatyta tvarka;
- b) prireikus teikia institucinę paramą Ekumeninio patriarchyto atstovams įsigyjant reikiamus su migracija susijusius dokumentus pagal Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties ir kitų atitinkamų įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatas;

c) pagal atitinkamus įstatymus ir kitus teisės aktus teikia paramą Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančiai Stačiatikių Bažnyčiai Lietuvoje priklausantiems paminklams, meno kūriniams ir kitoms kultūros paveldo vertybėms išsaugoti ir restauruoti.

4. Vadovaudamasis Susitarimo nuostatomis, Ekumeninis patriarchatas:

a) skatina Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje institucionalizavimą po jos įsteigimo remiantis Ekumeninio patriarchato kanoninėse normose nustatytais sprendimais;

b) skatina Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje aktyvų bendradarbiavimą su kitose valstybėse esančių Stačiatikių Bažnyčių atstovais ir kitų religinių bendruomenių ir bendrijų Lietuvoje atstovais;

c) atstovauja Ekumeninio patriarchato interesams ir pozicijai vykstant Ekumeninio patriarchato jurisdikcijai priklausančios Stačiatikių Bažnyčios Lietuvoje institucionalizavimo procesams.

4 straipsnis

Konsultacijos

Šalys konsultuojasi visais klausimais, susijusiais su šio Susitarimo taikymu ar įgyvendinimu.

5 straipsnis

Baigiamosios nuostatos

1. Šis Susitarimas nesukuria Šalims jokių teisių ir pareigų pagal tarptautinę teisę.
2. Šis Susitarimas nedaro poveikio kitų Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų valstybiniam pripažinimui ar teisiniam statusui.
3. Šis Susitarimas įsigalioja jo pasirašymo dieną ir galioja neribotą laiką, nebent yra nutraukiamas Šalių abipusiu rašytiniu sutikimu arba bet kurios iš Šalių iniciatyva bet kuriuo metu jai raštu informavus kitą Šalį likus trims mėnesiams iki numatomos nutraukimo dienos.
4. Šio Susitarimo nutraukimas nedaro poveikio vykdomai veiklai ir projektams, dėl kurių abi Šalys jau priėmė sprendimą iki jo nutraukimo, nebent Šalys abipusiu susitarimu susitaria kitaip.
5. Šis Susitarimas gali būti iš dalies keičiamas Šalių abipusiu rašytiniu sutikimu. Pakeitimai įsigalioja pagal šio straipsnio 3 dalį ir tampa neatskiriama šio Susitarimo dalimi.

TAI PATVIRTINDAMI, toliau nurodyti asmenys pasirašė šį Susitarimą dviem originaliais egzemplioriais lietuvių ir anglų kalbomis, kurių abu tekstai yra autentiški. Esant neatitikimams, vadovaujamosi tekstu anglų kalba.

PASIRAŠYTA 2023 m. kovo 21 d. Vilniuje.

**Lietuvos Respublikos Vyriausybės
vardu**

**Konstantinopolio ekumeninio patriarchyto
vardu**
